Speciální základní škola Poděbrady, příspěvková organizace,
se sídlem U Bažantnice 154/19, Poděbrady III, 290 01 Poděbrady, IČO 70 837 091
tel. 325 517 930, fax. 325 517 952, mobil 602 540 913
e-mail: SZUNB@kr-s.cz, podebrady@spec-skola.cz, www.spec-skola.cz

Strategie předcházení šikaně

Příloha ŠVP " **Pojď s námi"**
Období šk. rok 2026/2027
Platnost od 1. 9. 2026
Evaluace k 31. 8. 2027

Šikana

Škola je povinna řešit šikanu ve škole i na akcích pořádaných školou, mimo školu je to věc policie a zákonný zástupce (ZZ).

Šikana je agresivní chování ze strany žáka (žáků) vůči žákovi, nebo skupině žáků, či učiteli, které se v čase opakuje a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil a bezmocností oběti. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresi neumí, nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, pak toto chování přerůstá v šikanu.

Kyberšikana (elektronická šikana) může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka nebo učitele, prezentace ponižujících videí na portálech, zasílání vulgárních a výhružných SMS nebo e-maily.

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

O všech krocích a postupech provézt písemný záznam s podpisy všech zúčastněných!!!

<u>Varovné signály šikanování</u>

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.

Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou zranitelný. Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným nebo pohrdavým tónem. Nátlak na žáka, aby dával věcné dary šikanujícímu nebo za něj platil. Příkazy, které dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem. Skutečnost, že žák se podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků. Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich. Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí. Rvačky, v nichž je jeden z účastníků viditelně slabší a snaží se uniknout. Žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmlouvání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.

Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
Při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními.
Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči, stává se uzavřeným.
Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené, má zašpiněný nebo poškozený oděv. Stále postrádá nějaké své věci.

Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy, začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.

Školní strategie předcházení šikaně má 13 hlavních součástí:

1. zmapování situace – analýza a evaluace - třídní klima
2. motivování pedagogů pro změnu
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů - seznámení s krizovým plánem
4. užší realizační tým (zástupce vedení školy, třídní učitelé (TU), metodik prevence (MP), výchovný poradce (VP), psycholog spolupracující se školou,
5. společný postup při řešení šikanování,
6. primární prevence v třídních hodinách.
7. primární prevence ve výuce,
8. primární prevence ve školních a mimoškolních programech mimo vyučování,
9. ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů),
10. spolupráce s rodiči (vhodný způsob seznámení s prevencí a řešením šikany ve škole, například na webových stránkách, pomocí informativního dopisu a při třídních schůzkách),
11. školní poradenské služby,
12. spolupráce se specializovanými zařízeními.
13. vztahy se školami v okolí, NZDM.

První pomoc při počáteční šikaně:	Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:
1. odhad závažnosti a formy šikany; 2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi; 3. nalezení vhodných svědků; 4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory); 5. ochrana oběti; 6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru: a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření); b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku); 7. realizace vhodné metody: a) metoda usmíření; b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči); 8. třídní hodina: a) efekt metody usmíření; b) oznámení potrestání agresorů; 9. rozhovor s rodiči oběti; 10. třídní schůzka; 11. práce s celou třídou.	***A. První (alarmující) kroky pomoci*** 1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany; 2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí ***B. Příprava podmínek pro vyšetřování*** 3. zalarmováni pedagogů na poschodí a informování vedení školy; 4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi; 5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře); 6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům ***C. Vyšetřování*** 7. rozhovor s obětí a informátory; 8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků; 9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky; 10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi) ***D. Náprava*** 11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Právní odpovědnost školy

Škola má odpovědnost za žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb. (školského zákona) jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností nebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo.

- Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR.

Závažnější forma šikany může vykazovat znaky skutkové podstaty například těchto činů:
§ 146 trestního zákoníku (dále jen „TZ“) ublížení na zdraví
§ 171 TZ omezování osobní svobody
§ 175 TZ vydírání
§ 177 TZ útisku
§ 185 TZ znásilnění
§ 191 TZ šíření pornografie
§ 205 TZ krádež
§ 228 TZ poškození cizí věci
§ 353 TZ nebezpečné vyhrožování

Každý má povinnost překazit páchání nebo spáchání trestného činu (§ 367 TZ). Překazit trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Jestliže to neudělá, sám spáchal trestný čin nepřekažení a neoznámení trestného činu a vystavuje se tím trestnímu postihu. S účinností od 1. 12. 2016 se rovněž výše popsaných trestných činů bude moci dopustit i sama škola jako právnická osoba, kdyby například úmyslně zatajovala, že u nich uvedeným trestným činům dochází.

Užší realizační tým

Ředitelka školy: Mgr. Pavlína Mladá
Zástupkyně ředitele školy: Mgr. Lenka Říhová, Mgr.Michaela Šmídová
Výchovný poradce: Mgr. Hana Chadimová
Školní metodik prevence: Mgr. Michaela Šmídová
Vedoucí školní družiny a klubu: Zuzana Nykodymová
Spolupracující psycholog: PhDr. Dana Marková

Postup při řešení šikany

Učitel je svědkem šikany – brutálního násilí:

1. Bezprostřední záchrana oběti! Odvést oběť okamžitě ze třídy.
2. Domluvit se s ostatními pedagogy na spolupráci při vyšetřování.
3. Pokračovat v pomoci a podpoře oběti (dát oběti napít, zajistit lékařské vyšetření)! Po návratu od lékaře nepouštět oběť zpět do třídy.
4. Kontaktovat ZZ oběti – při rozhovoru se ZZ se vyvarovat slovu šikana, lépe je používat trápené nebo ubližované dítě. Hovořit s nimi „na rovinu“, ujistit je, že se konflikt řeší. Dohodnout se se ZZ, jakým způsobem bude zajištěna bezpečnost žáka.
5. Kontaktovat ZZ agresora.
6. Ohlásit celou věc policii.
7. Následuje vlastní vyšetřování šikany.

ZZ ohlásí podezření na šikanu

Postup při podezření na šikanování, o kterém jsou informováni, by měl být následující:

1. ZZ informují o podezření na šikanování třídního učitele (TU), popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách. nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází, případně přímo ředitelce školy.
2. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence (MP) či výchovného poradce (VP), obrátí se ZZ s informací na ředitelku školy.
3. V případech prokazatelných projevů šikany se ZZ přímo obrátí s informací na ředitelku školy.
4. Jsou - li ZZ přesvědčeni, že postupuje škola při řešení šikanování nedostatečně, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy nebo podat stížnost na školu České školní inspekci. Stížnost lze podat písemně, osobně nebo v elektronické podobě a je možné ji adresovat příslušnému inspektorátu ČŠI.

Informují-li ZZ pedagogického pracovníka o podezření na šikanování

1. Zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s MP a VP, informuje ředitelku školy.
2. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitelku školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitelky školy.
3. Vždy informuje ZZ o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.
4. Navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů.

Postup ředitelky školy

1. Přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, ZZ, žák).
2. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami, nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.
3. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jejích pokynů.
4. Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany, nebo sama informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.
5. V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči PPP, SVP, nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů, nebo psychiatrů.
6. V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
7. V mimořádných případech podá návrh OSPODu k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém zařízení.
8. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování, nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
9. Oznámí OSPODu skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka.
10. Projedná na pedagogické radě potrestání agresorů.

Učitel se o šikaně od někoho dozví:

OVĚŘENÍ SITUACE

1. Ředitelka školy provede odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany.
2. MP povede rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
3. MP nalezne vhodné svědky.
4. MP povede individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
5. Ředitelka školy zajistí ochranu obětem.
6. MP vede rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
7. TU informuje zákonné zástupce účastníků šikany.
8. TU provede intervenci v třídním kolektivu.

!!! Kontaktovat ZZ – (ne v přítomnosti dítěte!!), při rozhovoru se ZZ nemluvit o šikaně, pouze si ověřit signály (pomočování, zvraty v chování, noční děsy, poškozené věci, změny v chování, zhoršení prospěchu atd. Vyžádat souhlas ZZ k vyšetřování, zdůraznit zájem na bezpečí dítěte).

VYŠETŘOVÁNÍ - provádí MP, VP, ředitelka školy

1. Upozornit žáka na provádění zápisu.
2. Nenaléhat, nechat je říct to, co chtějí .
3. Mít při vyšetřování třetí osobu proti obvinění ze strany ZZ.
4. Pokračuje pomoc a podpora oběti. Zajistit ochranu oběti – nechat ji bezpečně odejít ze školy (informovat ZZ) nebo zajistit její ochranu! Agresorům oznámit, jak budou postiženi v případě, že oběť znovu napadnou (např. při jakémkoli náznaku šikanování bude případ nahlášen policii). Ze všech jednání musí být vyhotoven zápis s podpisy zúčastněných.
5. Pro potrestání agresora využít výchovných opatření – viz Školní řád.

Při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách spolupráce zejména s PPP, OSPOD a PČR.

Vyšetřování pokročilé šikany

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování
   - s obětí a informátory,
   - rozhovory se svědky,
   - rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory,
   - zásadně ! nekonfrontovat agresora s obětí,
   - informování zákonných zástupců účastníků šikany,
   - práce s třídním kolektivem.